

Zdeněk Barborka
Ignác

I.
(1836)

Nebud' nám zatěžko sledovat větvení a prolínání času
Lámání prostoru se rovněž nevyhněme

Jednotlivé střepiny Ignácova bytí dobře známe
Co všechno jen o jeho smrti
Ale o tom že od dětství přikazoval zvonům plamenům a vichrům
Jako by nikdo nic

Nám ale nebud' zatěžko sledovat větvení a prolínání a lámání
Ignác samozřejmě neví že brzy zemře
V bytě kam se právě nastěhoval
Sami bohové hor mi ten pohled popřáli vykřikuje nadšeně
A přebíhá od okna k oknu
Jména vsí a vrchů zpívá: Budyň Košťál Hanžburek
Radobyl Radobyl Radobyl
Radobyl ten vulkanický kanon dělo údělu

I skrze předměty přizemnější se však příze osudu vine
Tak ta kamna kachlová s pecí
Fungují k nemalé Ignácově spokojenosti
Dým který odchází do komína je skoro chladný
Kdopak by uvěřil že rošt a pec a komín a dým
Může mít smysl tak veliký a meze jednoho života dalece přesahující
Ale chtěli jsme sledovat větvení a prolínání času
Výjev Ignácovy smrti známe sice dobře
Musíme však připustit že bratr Michal měl všechno z druhé ruky
Co vylíčil může být pravda jen zčásti
Přesněji může to být pravdou pouze jednoho časového proudu
Zatímco proudy ostatní...

Ignác se v hodině smrti řítil vřetenovitým prostorem
Chvílemi učinil směšný pohyb rukou
Vířivý let však nezastavil
A potom se octl v centru exploze
Dva dny nato ozdravěl opustil lůžko
A odešel do kanceláře v Lange Gasse 199

Paní Albertina mu opět nabídla posilující bujón
A vyslovila politování že pan praktikant pro churavost zmeškal popravu
Tak hezkou popravu jsme tu už dlouho neměli
Pravila paní justiciárová vím že našeho kata nemáte v lásce
Ale Herr Ledvina si dal tentokrát opravdu záležet

Ignác roztržitě usrkával bujón s vejcem
Pan justiciář se trochu mračil protože po onom poplachu s ohněm
Ve spisech byl neuvěřitelný zmatek

Pan justiciář se ovšem vyznačoval střízlivostí a realismem
V jeho okolí byli samí střízliví a realističtí lidé
To v právech ani jinak nejde
Pustili se do práce na všechno zapomněli
A když potom Ignác za soumraku do jehož zvonů
A vichru se vbodávaly krvavé věže a hrotité kopce
Kráčel ve vlajícím plášti ještě pošpiněném a propáleném nedávným požárem
Měl jiné starosti než myslet na rodinu
Nemyslí na vlastní rodinu natož na rodinu nějakého handlíře kořalečníka či sedláka
Kdesi v Normandii proč by také na ni měl myslet když o ní nic neví
Neví že handlírův kořalečníkův nebo sedlákův pravnuke se přestěhuje
Do Paříže kde se stane otcem syna Roberta
Co je Ignáci do toho v plášti na který byl pyšný a který si neuváženě poničil
Nalezl papír počmáraný písmem jazyka jakoby dávno mrtvého
Luští slova s rostoucím odporem až hnusem
Pak vztekle list roztrhá a pustí po větru
A co takových papírů ještě doma má
Dal je v plen bláznivé zuřivosti
Chválená kachlová kamna proměnil v plamennou propast
A celou noc pálí harfy růže a duby
Lebky skály lůnu a hvězdy
Všechno to promění v dým
V sloup dýmu chladného
Nevšímaje si žáru který se skrývá
A zůstává
V kamnech
A v něm

II. (1848)

Plášť pekelníka odložil dávno
Sám od sebe na všechny strany odešel
Bavil se jistotou že ony poutníky kteří dlouhými lučinami spěchali
Neuzří jeho zrak jakmile zmizí
Za skalinami na obzorech
Nikdy

Cesta pod kopyty jeho koní se teď svíjí a jiskří
A on se v pérovaném voze hrouží
Zády do měkkého pásu kvetoucích hor
Oči se zájmem upíraje do žírné a výnosné roviny
Zároveň jej však upoutává i to čím projíždí: Strohé
Cihlové hradby raveliny bastiony příkopy brány mosty

Stavidla kanály kaseматы kontrgardy
Účelná architektura a podivuhodně fungující ústrojenství pevnosti
Ignáce uvádí do vytržení podobného vzdáleným
Extázím básnickým do nichž se vždy vmísí úzkost
Jakoby ze sna který se teprve bude zdát

V pevnosti každý důstojník pana doktora pozdraví
Vojensky
Řízně i zdvořile
S některými se Ignác zastaví a pohovoří
Koně podupávají a pohazují hlavami
A páni důstojníci přetrásají s veleváženým panem doktorem vlastence
Hovoří s úsměvem ach ano nějaká kanonáda v Praze
Ale co! houf splašených studentů
To my zde jsme zařízení na jiné věci
Tahle pevnost má budoucnost
Svět ještě uvidí
Ignác nepochybuje že svět ještě uvidí
On však chce vidět co je blízké co je nyní

Projíždí bohušovickou bránou a brzy se mu zatají dech

Při pohledu na pavučinu trámův fošen žebříků kladek
V hlomozném hemžení se zdvíhá kvádrový masív
Podobný... základům katedrál? Ach ne!
Balistě zářivého rozumu
Mohutné hrobce všeho básnivého a pasnivého
A od severu i jihu již dýmají parovozy
Bujně čekající na okamžik kdy nový
Železniční most spojí
Kontinenty nového času
(A to Ignác netuší nic o dýmových sloupech a spirálách
Budoucích slavných praporcích vířících košilích a dusných krunýřích tohoto kraje
A v žádném zásvitu jeho snů se dosud neobjevil šíp
Vysoký jako tento most kdyby se i se sítí lešení vztyčil
Zamířil k nebi
A v burácení plamenů prostřelil klenbu jara)
Avšak Ignác tu není pro nějaké snění
To už by stejně dobře mohl přemýšlet třeba o pařížském náměstí de Grève
O tom proslulém popravišti v jehož blízkosti se za dvaapadesát let narodí
Básník Robert jenže takové pošetilosti Ignác v hlavě nenosí

Ignác má vlastně naspěch dlobne do žeber klimbajícího kočího
Ignác si dovolí snít až bude pevně stát na zemi
Ignác si dovolí snít až bude kus země vlastnit

Sledující zákruty řeky
Pět bílých ptáků letí k severu
V pevnosti zní polnice
Další káru kvádrů supíce sunou k mostu

Před kaplí u cesty
Nějaká žena zpívá a pláče
V ohradě se popásá kobylka a hříbě
Motýli se třepetají
A Ignác syn chudého krupaře
Veleúspěšný juris utrisque doctor
Toho dne koupil první svůj statek s krásným panským domem

III.
(1872)

Historie jako věda nebo i jako pouhá jednotlivcova paměť
Nemůže brát v úvahu paralelní časy a prostory
A jejich posuny najmě ty nejnepatrnější

Historikové by se patrně zjevili vidouce Ariana
Požívajícího azylu na jednom z Ignácových statků
Nikoli Ariana heretika Ariana buřiče bojovníka pěvce
S očima trochu uslzenýma křivdou
Ariana spiklence souchotináře svůdce
S knírem splihlým a s hlasem do sykotu
Znamením hanby spáleným
Ariana mnoha falešných jmen Ariana mučedníka štvance zrádce
S usmolenou mašličkou kolem krku
Úsměvnou upomínkou oprátky již unikl a stále uniká

Tady je máme (historikové odvráťte se!)
Ignáce s tvářmi a postavou askety
Oděného věhlasem a bohatstvím
S hydrou poezie vítězně přišlápnutou do vzoru koberce
A Ariana běžence s neustávající psychomezou
Třísnící vše mladistvým nadšením a smrtelnou únavou
Celého trochu rozplizlého a ano trapného
Takže Ignác raději hledí z okna
A jak mysl koupe v kvetoucí zahradě
Simultánně se mu vybaví řešení několika složitých kauz
A on se může opět obrátit k Oskarovi
Aby dal Stanislavovi najevo svou účast
Aby Egona posílil aby Karla zdrtil aby Romana potěšil
Je to podivné oba mají šedesátku za sebou
Ale Kurt přes všechnu svou zchátralost
Vypadá stejně mladistvě jako zachovalý Ignác
A teď je svým horlením navíc všecek zrůžovělý
Může to však být i červeň hektická
Vždycky chudák churavěl na plíce
Má za sebou nuzný život věznění pronásledování pokoření
Neustálé změny pobytu a jmen

Ignáce zavalí nenáležitá vlna soucitu: Lžeš říká
Lžeš Ariane Stanislave Egone Karle Romane Kurte nebo jaké je vlastně tvé pravé jméno
Běda jaká škoda cihel z tak dobrých lží na dům tak špatně budovaný
Věř lháři z profese každá tvá lež je ubohá a chatrná
Mohl jsem tě jako lháře skvěle zaměstnat
Teď je pozdě jsi plný zpěvů a zpěv je ze všech lží nejhorší
Jsi viselec houpající se na oprátce ze strun
A všechna tvá řeč je chválením Davida
Zmlkni neboť celá tlející tuň z níž jsem kdysi s bídou vybředl
Znovu se na mne tvou řečí vylévá
Tady buď ovšem doma mé statky znáš lépe než já
Dávno jich mohl užívat se mnou

Chtěl jsem mít volnost namítl Arian
Tomu se Ignác posupně zasmál: Volnost! Volnost!
Posměch jako by padaly kameny jako by se řítily sloupy sklepení
A klenby všech kobek kartouz moren kasemat věží cel
Co jich kdy starý právník navštívil
(Vždy ovšem toužil spatřit Bastilu
Ne nějaké po ní pozůstalé prázdno které do dětských pěstiček
Malý Robert za třicet let nabere a jediným stiskem přetvoří
V tančící figurky spánku
Ale skutečný destilát tmy
Vždy zkázy onoho žalného hradu pošetile želel
Jako by zapomněl o čem hovořil s pevnostními důstojníky nedávno před nějakými pětadvacíti
léty

Cožpak jej neujišťovali že jejich pevnost v dějinách lidstva a *lidství* ještě přijde ke cti
Že svět ještě uvidí
A cožpak jim neuvěřil?)
Teď se ale smál: Volnost! Volnost!
Kde máš tu svou volnost? Kdo ji má z těch jimž jsi ji prodal
Abys ji získal...? Kdo ji má na světě vůbec...?
Nech toho žvástu a pojd': To co teď cítíš nejsou vůně
Lilií růží a vůbec ne šlechtných idejí
Nýbrž drůbkové polévky pečených mas piva a jiskrných vín

Privolal zvoncem děvečku a muže co vedl sklep
Udílel příkazy ohledně pečínky lahví a skla
Nevida hrůzu v hostových očích

Zahradník pod okny zpíval: Světem blud' co příšera
Nepřijmi tě chýše hostinná pod střechem
Na srdci tvém žer pomsta nenasycená
A burcuj tě kdyby spánek na víčka přišel tvá
Burcuj tě svědomí strašlivé
Nad tvým zoufáním nesmiluj se smrti
Bys dlouho syn vyvržený z člověčenstva v bídách
Toulal se životem mnohotrapným

Arian naslouchal a hleděl na rytinu visící proti oknům
Nějaký dům se tam hroučí a osoba opodál se v hrůze odvrací
I dvě další blízké postavy jsou zkázou patrně zděšeny
Jen kostlivec opřený přímo o řítící se zeď se očividně raduje
A Ignác se v zasklené rytině zrcadlí
Jako by v obraze rozkotání a smrti měl své místo na věky
Také Arian tam je zakrývá si tvář
Ignác náhle umlká ten tvor
U nohou mu ožil nezhubitelný
Nezhubitelný
Sklepmistr a děvečka vedou svou
A páni jak z kamene
Smyslové je míjejí
Duše v blouzněních se ztápějí
Slova mluvících jen jako z povzdálí je zasahují
Jako hlas s nebe na křídlech vichru se snášející

IV.
(1891)

Když přispěchal k jejímu lůžku Lori ne zvolala: Človče
Co děláš vždyť se zabíjíš!
Tentokrát na Ignáce hleděla s patrným děsem
Jako by přicházel *zcela* odjinud
Jako by *on* byl poslem smrti

Srdce se mu sevřelo při pohledu na její svraskalé
Lepkavým potem zbrocené hrdlo
Podobné tělíčku novorozence ještě neomytému
Podobně plačící stěně podzemního žaláře
Podobné botě exhumovaného vojevůdce

Raději odvrátil oči: Na protějším domě
Komín
Mocně dýmá
Ale předtucha vlastní nesmrtnosti
Bodá stále

V rozpacích vytáhl zápisník Báseň?
Budeš psát báseň? táže se Lori ustrašeně
Málem ji okřikl ale pak se rozpomněl Poznámky
Odpověděl se shovívavým úsměvem Advokátský zlovyk...

Tak tenhle věchýtek
Sedmnáctiletým sežehujícím plamenem
Byl tenhle dohořívající čadivý knůtek
Když ji poznal voněla jarní vrbou a čihařovým lepem

To Ulrika von Levezow má stejný pach jako on
Lojovitý pach nesmrtelnosti nesmazatelný
Levandulí kolínskou kadidlem likérem
Ulrika von Levezow byla již stařenkou přesněji starou
Pannou když byl uveden do jejího zámku
I ona však byla sežehujícím sedmnáctiletým plamenem
Básníkovi ale zůstala
Pannou s pamětí pietně planoucí co chvíli opakující:

Sotvaže vstoupí do dveří
Je na něm vidět úsměšek
A trochu vztek
Tak lhostejně všechno přeměří

Nebo:

Ne sice že bychom snad bídou strádali
Jak u jiných to u nás nuzné není
Tatíček ponechal nám slušné jmění

Nebo:

Mladost a krása nám platna není
Není to zrovna k zahození
A přece nicotná to věc
Každému jenom zlata chce se

Až bezcitný Ignác citace přeruší cynickým Scheisse
A sežehující (kdysi) plamen jej vykáže
Vždy jednou provždy
Ze svého salónu

Jenže kdepak by Ulrika von Levezow našla druhého
Právnicka tak schopného tak blízkého tak blízko?

Po několika dnech Ignáce znovu povolá

Nejednou přemýšlel o jiných možnostech časů a prostorů
O kombinacích jejich posunů
Mohlo to přece být i tak že Ulrika by byla bývala sedmnáctiletým sežehujícím plamenem
jemu
Kdežto Lori onomu ale už to nechme být nechme pokojně umřít Lori
Na kterou Ignác hledí se soucitnými rozpaky
Pokud neobrací oči v sloup
Dýmu
Svíjejícího se
Nad komínem protějšího domu

Co jeho ruka čará o tom Ignác chvilku neví nic
Když pak na spleť čar pohlédne

Míní že bezděčně nakreslil kouřové spirály
Až pochopí že kreslí umírající (kdysi) milovanou
Zbyteček jejího života odchází kmitajícím hrotem tužky
Zajisté to není poprvé co ji takto zabíjí
Zajisté je to naposledy knůtek už jen doutná
Ignác od svého díla musí znovu a znovu odvracet zrak
Aby vkrátku zjistil (je to skoro stejné jako za necelé čtvrtstoletí
Až v Paříži Robert promluví z hypnotických plání
Sirén červených ryb a oběšených veselých svátků)
Že nakreslil Lori opět krásnou a žádoucí
Polosedící pololežící zády k němu obrácenou
S vlasy rozpuštěnými
S hlavou jakoby v pláči opřenu o levé předloktí
S košílkou vyzývající k rozepnutí
A sukni povyhrnutou odhalující bosé prstíky kotníky lýtka
Vše tak něžné že jedenaosmdesátiletý Ignác
Pocítil mocné tvrdnutí
A vzpomněl na milování při kterých bouřící oceány
Zahanbeně zalézaly do děr
Láva dávno mrtvých sopek rudla a dávala se na žhoucí ústup
Kobylky světových pouští a orchestrů se hnaly
V ničivých hejnech
Hrdinové umělci řemeslníci zahazovali nářadí nástroje a zbraně
Dosud neexistující myšlenkové soustavy upouštěly od svých vzniků
A hosté kořalen pohlédli k pukajícím stropům
Jako kamenní svatí k nebesům

Skutečná Lori se k němu v té chvíli skutečně obrátila zády
A rukou učinila stejný pohyb jako před léty umírající Ignác
Když chtěl zastavit dusivou rotaci
Pád vřetenovitým prostorem
I on se tenkrát obrátil zády
Ke všem kdo jeho zápasu přihlíželi

Užasle pohlédl na kresbu
Do poslední čárky stejnou jako ta již zhotovil
Před více než půlstoletím

Lori dodýchala

V.
(1900)

Jak Ignác obrací a přehýbá stránku novin
Století zpívá vzpíná se a řve
Láme se
Je s ním konec

V novinách není nic
O pařížském traktérovi
Jak zplodil jméno jemuž dá syna
Ach to by byla zpráva!
Ve skutečnosti je to ovšem tak že traktér zplodil syna
A tomu dá jméno

Robert
Ale ani tato zpráva v novinách není
Natož pak zpráva stará už víc než rok
Už víc než rok se smí Ulrika von Levetzow procházet
Na pobřeží jeho smutných moří

V novinách nejsou žádné verše
Ale poezie kterou Ignác zavrhl
Všude vystupuje na povrch jako žíly nových kovů a rud
Na pobřeží jeho smutných moří
Každý svou lásku zabíjí
Pohledem nápojem polibkem mečem chlípností zlatem

V novinách není nic
O tom zda poprava loupežného vraha
Bude skutečně poslední veřejnou
Pro svou tajnou smrt
Ignác tenkrát zameškal veřejnou popravu
A od té doby vždycky něco
Veřejně popraviti by měli
Kavárníkova syna který v pokoji nad kavárnou
Střídavě pojímá děvečku z kuchyně a úmysl
Stát se klavírním virtuózem
Nebo kavárníkovu choť která se vrátila z procházky
Mocný zadek a ještě honzík s mašlemi
Zaplavuje a zavaluje to vše Ignácův stolek nevyjímaje
Odiózní oblak oděru jej jako ortel ovanul
Ta osidla
Věštbu osudu osetého osaměním
Odehnal Ignác novinami
A v novinách nic není
O slunném jasném nebi
V novinách není nic
O posvátných hájích
V novinách není nic
O posvátných hajích
V novinách není nic
O hájích s pyšnými nahotami vztyčených štíhlých bohů
V novinách není nic
O tom že kavárník by byl také
Ozdobou šibenic
Káva ošizená a k tomu takovéhle noviny
Zpráva o aeronautickém pokusu a novém způsobu telegrafie
Dnes Ignáce nenadchne

Ach to prase u fortepiána tam nahoře!

Hnusna mi ta poezie!
Ignác zpozorněl
Hnusna mi ta sladká voda!
Volá nějaký básník
Ale Ignác jen pokrčí rameny
Co je mu po tom?
Devadesát let!
Musí myslet na odchod

Jak století kavárnu obrací
Ignác zpívá vzpíná se a řve
Láme se
Je s ním konec

Devadesát let!
Čas myslet na odchod
Někam do ústraní kde by nebudil
Pozornost svým mladistvým vzezřením

VI.
(1917)

Kdopak se kolem devadesátky s podobnou krizí neutká
Trocha sešlosti tělesné i duševní
Rezignace

Po necelých osmnácti letech
Ignác je opět chlapík

Tehdejší hromádka mrtvých se završovala
Tenkrát ještě číslo budilo hrůzu (ale později
V učebnicích statistikách encyklopediích – – –
----- Pche!)

Ignác ovšem neupouští od svých lásek:
K pochodům při jakých statní mužové padají vyčerpáním
Ignáce nutí pouze radost z pohybu
A když národy hynou
On má z čeho rozdávat
A hladoví ze záliby
V hygienické střídmosti

Kdyby byl věděl že Robert
Ale ne Francie jej nezajímá víc než Německo
Rakousko Rusko Anglie Itálie Turecko Amerika

Kterákoli z těch zemí jež do sebe zarážejí smrtící čepele
Prochází se údolím stále ještě říkává broubeným místo novějšího vroubeným
Sochami jež svýma vytřeštěným očima
Zkroucenýma rukama zkřivenými ústy a kamennýma nohama
Až do zmizení předbíhají dobu
Sem tam některou poplácá po tváři nebo po zadku
Ze zalíbení nebo z žertu
Napřáhl dokonce na dva pány kteří zkameněli
Jen pro tu chvíli
Dle pravidel jakési hry srozumitelným pouze jim
Jeden hroužil druhému do prsou nůž
A v té póze setrvali tak dlouho že si je Ignác snadno spletl se sousoším
Po dlouhé chvíli vražedník nůž z prsou oběti vytáhl a řekl:
Ano tak to bude dobré
Myslím rovněž řekl proboděný
Vstal a oklepal si smetí z dobře ušitého obleku
Jako pes jako by mě ten stud měl přežít
Rozprávěli vybranou pražskou němčinou
O válce a aprovizaci o židovství a nedalekém zámku
Dovolte pánové abych se představil řekl Ignác
Všichni tři zvedli klobouky
Jistěže máte pravdu je to hrozné
Sedm nebo osm miliónů mrtvých
A nebude to u konce ani až zbraně umlknou
Nevidíte však zároveň neobyčejný pokrok lidského důmyslu
Nevidíte jak se v nenávisti a běsnění zdokonalily
Prostředky dorozumění a sblížení
A naopak?
Franz Ignáce přerušil: Co znamenají
Včerejší zjištění dnes? Znamenají totéž
Co včera jsou pravdivá až na to že v korytech
Mezi velkými kameny zákona
Pomalou zasychá krev

Max potom hovořil o návštěvě u jistého pana poslance
Franz a Ignác se smáli
Bavili se náramně
Krev opravdu zasychala
Ale kameny zákona se rozžhavily vzpourou
Rozžhavily se i sochy v údolí
Zrudly nebo zbělely
Vracely se na svá místa
Ožívaly

Ignác tomu pohřichu věnoval málo pozornosti
Bylo mu přece tolik let
Neohlížel se ani na západ
Kde jiný jinoch
Kamenem žhavým do žhavého kamene
Vrýval sen

VII.
(1938)

Chlap s krumpáčem a lopatou
Začal s likvidací přechodného příbytku
Kamenný pulpit povalil snadno
(Ó jak se obyvatelé obílených jam a kaplí tehdy bavili
tím kultem blábolu!)
Ale teď do hloubky

Ignác ke svému hrobu chodil zřídka a nerad
Ale jakpak tam může chybět když jej má země vydat
Jakpak tam může chybět v den kdy zasvěcenec jiter nejjitřnějších
Daleký Robert zasvěcenec poezie a smrti
Usiluje o maximální bdělost?

Ignác ovšem kašle na poezii
I na světodějné události
I na smrt trénující deset třicet padesát miliónů
Nápřahů nádechů náměrů zlomů a pádů
Ignác teď všechno sleduje z hlediska práva
Shledává že všechno je proti právu
A tak to bylo co světem svět stojí tak to asi být má
Ne že by s tím souhlasil: zuří
Barthélemy je vůl! křičívá
A odhazuje noviny s trochu teatrálním gestem
Právnicka jenž prohrál spor

Za pomoci krumpáče a lopaty
Země pracuje k porodu
Ignáci se to opravdu hnuší
Opodál stojí žena
Tvář pod závojem
Noc září
Věčnost vane
Chlap se jmenuje Hans Knobloch
Žena mu neodpovídá na žádné otázky
Hans Knobloch má drsné ruce a drsný hlas který se znovu utrhne:
Povídám
Co tu chcete?
Ale hned mírněji skoro laskavě: No dobrá
Zůstaňte
Drsná tvář a kapky potu
Kope úspornými pohyby
A pomalu jako by ani nenadcházet
Čas překotného hloubení jam zákopů šachet

Nějaký výkřik se k nám blíží jen se nás dotknout
Kdepak jsou all the nights of loveless nights?
Předevčirem v Mnichově
Kdy základ krysy rozlézají
Zběh vyjednává s hlídkami které nerozumějí jeho řeči
A Hans Knobloch narazí v hloubce 181 cm
Na zpráchnivělé víko

Přistupte

Opřeny o stěnu z přet'atých kořínků a červích chodbiček
Hrobník vdechl kouř zápalku vyhodil ven
Cigaretu oklepával pietně zvedal ji vzhůru
Necháváje ji olizovat podzimním větrem
A přesto částečka popela slétla
Na to co měl Hans Knobloch u nohou
Ignác pád jiskry až do konce pozoruje
Okno mu žárem zaslzí
A při pohledu dolů do prázdných očních důlků
Jeho nevolnost vrcholí

Co se nic nazývá praví žena
On ji však ostře přeruší: ... se tak pouze nazývá
A položí si prst na jizvu u oka
Kde lebku hřeje chladnoucí popel

Žena dostane suvenýr třísku z rakve
Ostatní pak Hans Knobloch složí do papírového pytle
Jemně jako by ani nenadcházela čas
Spěšného zahrnování buldozery
Metání popele do řek
A odnese novorozence do márnice

Ignác do lůna země plivne
Žena tam hodí růži

VIII.
(1945; duben)

Když základ krysy rozlézají
Všechno se změnilo
Už ani krysy krysám se nepodobají
Na světě nežije zvíře
Srovnatelné

A také právník
Vyzvrátil
Promulgaci kogentní normu a derogaci

Vyblil
Causu mancipii a stipulaci
Vyvrhl
Ius gentium a stare decisis
Vydávil dokonce i;
Iustitia regnorum fundamentum
Protože co s tím teď kdy krysy základ
Kdy *ony* se rozlézají po základech schodištích a krovech života
Také právník se změnil
Po stu a čtyřech létech sedmi měsících a osmnácti dnech
Opět vstupuje na sněžné pláň poezie
Bloudí blaženě a bolestně plaše planoucí a plný zloby
Každé slovo prosí a prosívá
Co zůstává v zuřivosti rozkope
Slova plytká a plochá
Rovněž poezie prošla proměnou
Proto všechny prohloužené stránky
Propadají plamenným propastem

Potom Ignác vybíhá do půlnočního dne
A přiblíživ se k milované pevnosti potkává černý vůz
V něm krysu k dokonalosti dovedenou
Ne nepodobnou člověku
Dokonce podřízení provázející důstojníci dostojí požadavku zjemnělosti
Rádi se nachlemtají krve
Jsou ostří
Mají tváře kostnaté a tučné
Rádi zpívají unisono i vícehlas
Mají oči krhavé
Rádi si pohrají se svým i cizím tělem
Jsou tupí
Mají tváře sýrovité osmahlé zjizvené hladké
Rádi lámou kosti a duše
Mají odění stříbrné a černé
Ale kampak na svého velitele ten každou popravu provádí
Romantickým veršem
Lenau nebo Novalis nebo
Ignácovu existenci rozvětvenou v časech a prostorech
Rázem prokoukl očima zvrhlého anděla
Ignác je pro něho rarita
Maskot vždy s posměšnou úctou vítaný
Ein Dichter
Zvaný k tabuli k debatám o Nové Evropě
O civilizaci o smyslu života o víně
O ženách malířství literatuře
O ostatných drátech obušcích karabáčích
O Zyklonu B
O pecích
O kostech
O duši

Od stolu plného lahůdek
(Posledních
Z vod vinic výšin i úvalů Evropy
Opravdu posledních když na válečné krysy
Uvalena byla lavina msty
Vpravdě vybraly mzdu svou:
Výrok smrti a věčného vyhnání
Ty v týlu však ještě ze zásob tyly)
Od stolu tedy teď vrazi vratce vstali
Zvracejí
A potom vrávoravě kolem ravelinů valů a lávek
Vyřívajíce vybrané zpěvy Valhaly
Vyjma asketického Ignáce ten ovšem v sebe vnořený
Vociferací veden
Volky nevolky na podívanou povinně veřejnou
Váhavě se vleče

Odsouzenci sehnání v houf
Hledí na křivku obzoru jména kopců neznají
Ignác jejich pohledy provází ve lkavý mélos jména vrchů mění
Lovoš Košťál Sedlo Plešivec Radobýl
Radobýl vulkanický kanon dělo údělu
Odsouzení myslí na jména vrchů svých vlastí
Vracejí se v dávné dálavy dětství
Kde na rodných svazích se útlé stvoly větrem rozechvějí
Blankytnými zvonky vyzvánějící
A krávy se smutně ohlédnou
A vážky vzlétnou
A pluh se v pole vrývá
A tovární kouř povětřím povívá
A mořská vlna navěky výspu země omývá
Navěky bez – – –

Vervní popravce na jeviště vtančí
Vlčí škleb
Vesele holinkou vrže
Neváhá
Vražedná virgule vibruje v rukou
Vrhá své salvy virtuózně
Hotovo
Tancmajstr smrti
Vděčně přijímá ovace
Krvavý vaudevill
Zase až zítra
Pro dnešek rozchod

Zůstává
Ignác a spletenec těl
Ticho

Ne ještě sten
Ani ten výstřel z milosti
Rozhozené ruce
Ztvrdlá tvář
Okno
Pěst
Cosi hřezne
Z přeťatých větví vén
Veletok životů vytéká
Evropo
Tady fjord v step vplývá
Gran Sasso z jutské pláně strmí
Konvoj pustých Notre-Damů
Kýlem po dně drhna plochou pusztu brázdí
Helénský baldachýn klene se nad viselci z povislí
Skřípění
Kára nosičů
Na dvacet věder krve
Čtvrt vědra
Vápna chlorového

Ticho
Jarní déšť
Hustý a teplý
Tolik slzí a nesmyjí neodplaví
To vápno krvavé
I oceán bude navěky páchnout
Chlorem
I potopa bude navěky vonět
Krásným dětinství zabitých časem

Řeřavé obrysy hor usedavé nebe
Plačtivý soumrak Ignác se jím plouží
Opět ke strážním věžím osnatým drátům
Bránám a cihlovým valům po jejichž pórovitých pokožkách
Pot stenu stéká
Ani ve sluji jírovců jež jímavá svá světla nerozžaly
Jinošský stařec jiskření svého úmyslu ještě nezahlédne
Jen tolik ví že s truchlenci již rozsmutnivše sebe
Jihnout již nelze
Jistým krokem do konce jít
Jízlivou poslední báseň jiným perem napsat
S lhostejnou stráží u jižní brány
Bez zajíknutí pár jidášských slov
O té jüdische Schweinerei
A když jej jílec uzmutého bajonetu
Pod pláštěm jako hrobový jíl hřeje
Spěchá kolem stájí někdejších jízdeckých kasáren
Jde již najisto zjitřeně kloubem klepaje
Na dřevěnou ohradu oddělující jsoucno od nicoty

Herrensvolk od judejského jedu

Halt!

Stráže jej našťestí znají jistě se domnívají
Že běží na krysí žír
Žehrají na službu
A že zítra se ožerou též
A židovku přístupnou žertům tam budou mít

Velitelství se Ignác vyhne
Tamní asesori smrti samopaly stehují tmu
Při sebeslabším šepotu
Pod hladinou šera
Na místě Hladoletem osvíceném
K lovu vyvoleném
Ignác se zvrhlého anděla brzy dočkal

Ejhle básník usmál se velitel
I lebka nad jeho čelem se ušklíbala
A básník mu ve jménu Lenaua a Novalise
I ve jménu odvrhnutého
Iustitia regnorum fundamentum
Do ledví bodlo vhroužil

Velitel chroptěl skvěle
A Ignác si poslechu nedopřál
Litoval toho spěchu
Ale stráže zas řvaly své halt!
Běžely ze dvou stran
Světla se míhala
Padly výstřely
Poplach

Bodlo tam nenechal
Vklínil se do blízkého výklenku
A užasl když jej stěna propustila
O své normalitě neuvažoval často
Ač ovšem nemohl občas nemyslet
Na svůj podivně dlouhý věk
Kde léta se lepila k létům
A z mělčin splývala
V hlubiny dosti již kalné

Měl se však za zcela tělesného
A povolnosti cihel se lekl nelíčeně
Takže si v první chvíli všímal jen sebe
Svých svalů do nichž se štípal
A kloubů jimiž o sebe tloukl
Aby se přesvědčil není-li jakousi okultní plazmou

A teprv když zjistil že dlí v těle sdostatek bytelném
Rozhlédl se po zšeřelém pokoji
Po dusné kryptě živých do níž prostoupil
A zdálo se mu že našel-li tu bezpečí
Měl by teď hledat úkryt před hrůzou jež jej náhle obstoupila
A uchopila stiskem smrtelnějším
Než čelisti které venku naprázdno
(Prozatím)
Chňapaly

Vychrtlá těla se válela po podlaze
Bez hlesu kvílela
Páchla hladem a kletbami
Dítě plakalo a útlá holčička jež je na loktech chovala
Vstala a chtěla je podat příchozímu
Pokročila snažila se promluvit
Vzápětí zmlkla a zhroutila se
Kam Ignác pohlédl
Bělma se koulela:
Šma Jizruel

Hulákající strážce již dupaly po schodech
Rozkoply dveře
Kužel světla prolétl páchnoucí tmou
Světlo na okamžik spočinulo
Chtělo vetřelce ohmatat uchopit
Ale pak jím proletělo stejně jako tmou
A rozstříklo se o špinavou zeď

Vše v pořádku
Dál
Hluk patrol se vzdaluje
Utichá

Ignác opustil gehenu
Snad strachem skučel
Jak běžel přes pole
Pak ale světlo lůny bledojasné
Mu darovalo zase klid
Když na zem kreslilo jeho těla
Pevný stín

A měl také důvod k veselí
Pod pláštěm trofejní bodlo
Pero jeho nových básní
Píseň stejnou jako dnes
Chce napsat také zítra
A potom každý den

IX.

(1945; červen)

Mnoho dnů však nezbylo
Krysy pak kvičely ve vlastních pastech
Prak vzteku praskl
Blýskla spravedlnost:
Iustitia regnorum fundamentum
Ale Ignác už je jinde ani bodlo ani talár
Ignác s ptáky kvete s květinami voní
V zástupu čeká na první májový příděl
Každý výtrysk je však stromem tmokrytým
Každý výtrysk mu tristicí srdce trhá
A on vadne s výšin
Padá
K těm kdo nedožili
Nedožijí
V kotlině mezi valy a nejbližší vsí
(Prostor terezínsko-bohušovický)
Plameny lágr zvolna vylidňují
Ti co do posledních chvil doufali
V tyfových barácích za své berou
Na rtech nard v nějž se morový dech mění
A náruživý zpěv života
Těla odplouvají kolmým sloupem dýmu
Polykána oblaky
Jež nad vlastmi vzdálenými
Slzavý náklad složí

Co že jste? Doktor? ptá se Ignáce brýlatý mladík
Radostně v bráně lazaretu hned ale protáhl tvář
Právnik nám tolik platný není
Práce je ovšem pro každého dost chcete-li oblečte plášť
A pomozte tamhle

Louka kvete
Poledne troubí a plá chce volný průchod
Svět ve snu ještě zpola konečně nabral tvaru
A spustil čerpadla

Ignác kráčí kam mu ukázali
Puchu mouchám a úpění přivykl rychle
Vynáší výkaly
Svléká nebožtíky
Někdo pak zavolal: Slavný muž
Leží tu u nás proslulý Robert

Robert Ďábel Robert Šejdř Robert Kujón Robert Robert Robert
Básník!

A Ignác pak dlouhé hodiny poslouchal slábnoucí slova
O šelmě která línými drápy po noci chňapla
O luně která si vzala cylindr a jeho osm odlesků se odráželo v hladině
O dvou Španělkách jež milovaly Byrona a to šíleně
O městech která se dívají jak stádo stěhovavých koní
Projíždí ulicemi kde pod kopyty dlažba duní a jiskří
Slábnoucí slova o lásce o Yvonně o Youki
A Ignác na oplátku vykládá o harfě
Bezestranné zavěšené v kobce otců přešlých
O dítěti se svráštělým čelem hluboko přes oči naklenutým
Vystupující žilou na čele a zamračenýma temnomodráma očima
O jinochu za nímž zemřelých přilétovaly stíny
I valí se za ním at' nad kteroukoli odskočí stranu

Rozuměli si ti dva znamenitě

Od umírání odhlédali a lze mít za prokázané že se svým vyprávěním neustále smáli
Ó ti se nasmáli opilý pádům když Ignác tenkrát a Robert jak tehdy
Smáli se ještě když Robert umřel
A básník omyl básníkovo tělo potetované japonským sokem
Tím který Robertovu milovanou nazval Youki – Růžový sních
Ano básník z Paříže se smíchem otrásal ještě na marách
A záškuby ramen básníka z Prahy jenž mrtvolu provázal nebyly od pláče

Sova nade dveřmi krematoria jim připadala obzvlášť směšná
Kohopak mohlo napadnout právě sem umístit symbol moudrosti
Papež surrealistů na návštěvě v rue Blomet
Před léty vyprávěl o houslích
Sluncích klíčních tulipánech o všech znameních
Pod zelenými kopulemi a sladce tlukoucími orloji
Plakety k plašení zla od stolů od loží od lidského díla a dlení
Ale tohle! Tohle! Držte mě nebo se svalím!
Sovo pálená nebo kalousi na krystalu šílenství
Na průčelí plamenné lázně...! Tohle...! Mais cela...!

Plácající se smíchy do steh
Odehnali hlídky střežící nalomené zajatce s nosidly
Odehnali obsluhu spalovny
A když zcela osaměli pohodlně se v anihilátorech uvelebili
A jediným slovem přikázali plamenům

Stoupali potom ve spirálách
Nic kromě nejpřirozenějších fyzikálních zákonů je nepohánělo
Jejich molekuly se v chladných a teplých proudech rozptylovaly vzdalovaly sblížovaly
prostupovaly
Pokud jde o duše a jejich nesmrtelnost
Nebylo prozatím žádného důvodu potvrzovat nebo popírat

Oblačná existence již zvolili nebyla sice tělesná
Zbavovala hodlání lítosti bolů
Ne však sounáležitosti s pozůstalými pokoleními
A dokonce dovolovala dle vlastní úvahy
V pozemských zápasech uvolnit síly jakými co lidé živoucí nevládli

Oblétali svět
Viděli že země je plna krásy radosti a strážní
Hleděli na porody pravd a žilobití lží
V mrazivých vrstvách atmosféry
Chladem netrpěli
Jen samota
Někdy tížila a táhla je dolů

To však jen do času kdy měli vplout
V lidnatý oblak
Hirošimský

© Zdeněk Barborka – dědicové, 2010
Příloha literárního obtýdeníku Tvar č. 19/2010

Zdeněk Barborka

*3. 4. 1938, Rokycany

† 9. 10. 1994, Litoměřice

Vystudoval hru na lidové nástroje na konzervatoři v Praze, poté pracoval v Plzni jako učitel hudby, v letech 1962–1970 též jako redaktor v Československém rozhlasu v Plzni. Po roce 1970 odešel do Bohušovic nad Ohří, kde působil jako učitel hudby v Lidové škole umění. Od poloviny 60. let se věnoval experimentální poezii (je zastoupen např. ve sbornících Experimentální poezie, 1967 a Vrh kostek, 1994), později také transformacím cizích textů. Účastnil se řady výstav vizuální poezie doma i v zahraničí. Psal též libreta k oratoriím či operám, mj. k elektroakustické opeře Jaroslava Krčka Nevěstka Raab (LP Panton, 1989). V roce 1970 vyšla jeho básnická sbírka Plavba, po roce 1990 byly jeho texty publikovány např. v Pandoře, Plži, Souvislostech a Tvaru. V roce 1992 byl vydán výbor z literárního díla, nazvaný Poeticko-policejní konfabulace. Vedle toho vyšly též autorem převyprávěné šumavské pověsti (Pověsti od Husího křídla, 1995) a jeho verše doplňují ilustrace Vladimíra V. Modrého v knize Deset básní pro V. M. M. (2009).

Většina Barborkových literárních prací zůstává dosud v rukopisné pozůstalosti. To je i případ básnické skladby Ignác, která vznikla na přelomu 80. a 90. let minulého století (přesnější datace není známa), jejíž strojopisný text autor věnoval Svatavě Antošové na jednom ze setkání se Skupinou XXVI.

Lucii Sichingerové, dceři Z. Barborky, děkujeme za udělení souhlasu s otištěním.

redakce Tvaru